

ABSTRAK

Qiraat Mutawatir adalah antara disiplin ilmu al-Quran yang mempunyai pertalian rapat dengan pelbagai disiplin ilmu Islam, termasuklah fiqh. Impak ilmu ini ternyata amat dominan dalam menentukan perbezaan pola dan corak hukum Fiqh Islami dalam kalangan Fuqaha'. Begitupun kedapatan sebahagian dari ilmuan Islam kurang memberi perhatian terhadap pengaruh ilmu *Qiraat* pada hukum fiqh. Akibatnya mereka kurang berupaya merungkai beberapa kekeliruan dan kesamaran mengenai ilmu *Qiraat* itu sendiri pada fiqh. Justeru, objektif kajian ini adalah menganalisis pengetahuan dan pendedahan para ilmuwan Islam di negeri Terengganu terhadap impak ilmu *Qiraat* pada hukum fiqh. Kajian ini melibatkan gabungan antara metode kualitatif dan kuantitatif. Maklumat dan data dikumpulkan melalui kajian kepustakaan, pemerhatian ikut serta, temubual dan edaran soal selidik. Himpunan maklumat dan data-data yang diperolehi dianalisis secara deskriptif, induktif, deduktif dan komparatif bagi mengenengahkan beberapa solusi terpenting demi menjana pengetahuan *Qiraat* secara holistik kepada sasaran. Kajian mendapati bahawa ilmu *Qiraat* adalah salah satu sumber utama dalam penentuan hukum fiqh Islam. Ia amat mempengaruhi pola perbincangan para ilmuan Islam dalam bidang *Qiraat* serta fiqh dan mazhab-mazhabnya sejak awal lagi. Kajian turut mendapati bahawa pengetahuan dan pendedahan terhadap timbal-balas antara ilmu *Qiraat* dan fiqh dalam kalangan ilmuan Islam di Terengganu masih berada pada tahap sederhana. Implikasi kajian ini menunjukkan bahawa usaha secara bersistematik dan berterusan perlu dilakukan demi memastikan pengetahuan dan pemahaman dalam kalangan ilmuan Islam di negeri Terengganu terhadap kaitan dan kesan antara ilmu *Qiraat* dan Fiqh dapat dipertingkatkan pada masa yang akan datang.

ABSTRACT

Qiraat Mutawatir is among one of the disciplines in the study of Qur'an. It is also deeply related to other Islamic disciplines. In Fiqh (Islamic jurisprudence), *Qiraat* has brought significant impact among the Fuqaha' (jurists) in shaping and determining matters related to Islamic Fiqh. Despite its importance, it is found that many Islamic scholars have overlooked the influence of *Qiraat* in Fiqh and thus lack the ability to elucidate several vague and ambiguous matters of *Qiraat* and its relation to Fiqh. The objective of this study is therefore to analyse the depth of familiarity and knowledge that Islamic scholars in Terengganu have on the impact of *Qiraat* in Fiqh. This study is both qualitative and quantitative. Data was gathered from library research, observations, interviews and surveys. These were analysed descriptively, inductively, deductively and comparatively so as to offer several important solutions that could promote *Qiraat* knowledge holistically. The results show that *Qiraat* is one of the main sources of determining Fiqh. It has also significantly shaped the discussions among Islamic scholars in *Qiraat*, Fiqh and their respective madzhab. The findings also reveal the lack of knowledge and exposure that Islamic scholars in Terengganu have regarding the relationship of *Qiraat* and Fiqh. The implication of this study reveals that there is a need to improve the level of knowledge among Islamic scholars in Terengganu regarding the relationship and the impact of *Qiraat* on Fiqh. This should be accomplished systematically and continuously in the future.

PENGHARGAAN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله رب العالمين، و الصلاة والسلام على أشرف الأنبياء و المرسلين، وعلى آله و صحبه أجمعين،
أما بعد،

Segala puji-pujian bagi Allah daku dahului kata-kata ini, selawat dan salam ke atas junjungan Nabi Muhammad *ṣallā Allāh ʿalayhi wa ṣallam*, keluarga serta para sahabat (r.a), tabiin dan para salaf al-salih serta kepada para ulama yang memperjuangkan agama Islam yang suci ini.

Menerusi kesempatan yang terbatas ini, pengkaji ingin merakamkan ucapan jutaan penghargaan Prof. Dato' Dr. Haji Mohd Yakub@Zulkifli bin Haji Mohd Yusoff selaku penyelia kepada tesis ini kerana telah banyak memberikan nasihat, bimbingan, teguran dan semangat kepada pengkaji sepanjang usaha pengkaji menyempurnakan tesis ini. Semoga Allah memanjang serta memberkati usia beliau untuk terus mencurahkan ilmu dan khidmat bakti kepada warga UM, khususnya dan kepada masyarakat dan ummah, umumnya. Tidak keterlaluan pengkaji katakan di sini, beliau umpama cahaya yang menerangi kegelapan malam.

Penghargaan yang sarat dengan makna-makna yang tidak terungkap dengan bicara lisan dikhususkan buat guru-guru pengkaji, *mu'allim*, *mu'addib* dan *murabbi* yang mulia, Prof. Dr. Zulkifli bin Manaf, Prof. Dr. Engku Ahmad Zaki bin Engku Alwi, Prof. Madya Dr. Engku Muhammad Tajuddin bin Engku Ali (Dekan FKI), Prof. Madya Dr. Wan Yusof bin Wan Chik, Dr. Berhanuddin bin Abdullah, Dr. Saidi bin Mohd, Dr. Syarifah Nor Shah Bani bin Bidin, Dr. Normadiyah binti Daud, Dr. Khairul Anuar bin Mohamad al-Bakri, Ustaz Mohd Ali bin Yusuf, Ustaz Muhad bin Bidin al-Hafiz, Ustaz Daud bin Ismail al-Fatani, Ustaz Tarmizi bin Toha dan ramai lagi yang senantiasa membimbing pengkaji dengan mutiara ilmu dan hikmah sepanjang pengajian ini. Semoga Allah melengkapkan azam dan cita-cita yang kudus itu melalui kejujuran mereka terhadapNya.

Setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih teristimewa yang tidak terhingga juga pengkaji persembahkan, khusus buat bonda tercinta Allahyarhamah

Fatimah@Hasmah binti Mohamad dan ayahanda Mohd Razali bin Jaafar - walaupun tidak berkesempatan menanti kejayaan pengkaji - yang dikasihi kerana sekian lama telah berjerih payah mencurahkan kasih sayang, didikan dan doa keberkatan kalianlah impian anakanda menghabiskan pengajian ini terlaksana dengan jaya.

Juga buat isteri tercinta, Wan Maznah binti Wan Yusuf yang sangat mengerti dan turut sama berkongsi meredah keperitan dengan segenap 'lautan' kesabaran beliau bersama-sama anak-anak tersayang Muhammad Afifuddin, Nur Fathma Az-Zehra', Nur Maryam An-Najwa dan Muhammad Ilyash Shafi' serta kelahiran baru Nur Khuzairy Alym yang selama ini menjadi sumber inspirasi, penyejuk mata dan penawar hati pengkaji di medan perjuangan akademik ini. Semoga Allah mengurniakan kesejahteraan dan kebahagiaan buat kami sekeluarga di dunia dan akhirat.

Akhirnya, penghargaan juga pengkaji tujukan buat adik-beradik seisi keluarga pengkaji, Abang Kamal sekeluarga - sentiasa dalam ingatan pengkaji dan sahabat-sahabat yang membantu secara langsung atau tidak langsung - Ayohku, Kulah, Pok Sheh dan Kusof - semoga Allah mengurniakan sebaik-baik ganjaran kepada kita semua, sokongan moral dan gelak tawa kalian tersemat dalam hati ini, juga pihak UM terutama kakitangan Jabatan al-Quran Dan al-Hadith, Perpustakaan UM, UniSZA yang banyak membantu dalam penyediaan tesis ini. Semoga kalian mendapat ganjaran bahkan digandakan lagi oleh Allah dengan seadanya. *Āmīn*. Sekian.

Mohd A'Tarahim bin Mohd Razali
Jabatan al-Quran Dan al-Hadith
Akademi Pengajian Islam
Universiti Malaya
Hp: 0194171560/019-9231215
Email: atarahim@unisza.edu.my

11 Zulkaedah 1437
(15 Ogos 2016)

JADUAL KANDUNGAN

KANDUNGAN	HALAMAN
ABSTRAK	iii
ABSTRACT	iv
PENGHARGAAN	
JADUAL KANDUNGAN	
SENARAI JADUAL	
SENARAI GAMBAR RAJAH	
SENARAI SIMBOL DAN SINGKATAN	
SENARAI TRANSLITERASI	
BAB 1: PENDAHULUAN	
1.1 Pengenalan	1
1.2 Permasalahan Kajian	2
1.3 Soalan Kajian	13
1.4 Objektif Kajian	14
1.5 Kepentingan Kajian	14
1.6 Skop Kajian	15
1.7 Definisi Dan Rasional Tajuk	15
1.8 Signifikan Kajian	19
1.9 Tinjauan Literatur	20
1.10 Metodologi Kajian	24
1.11 Sistematika Kajian	29
BAB 2: SEJARAH PERKEMBANGAN <i>QIRAAT</i> DAN PENERIMAANNYA SEBAGAI MUTAWATIR	
2.1 Pendahuluan	30
2.2 Pentakrifan al-Quran, <i>Sab'at al-Aḥruf, Qiraat</i> Dan <i>al-Qurra'</i>	31
2.2.1 Al- Quran Dari Sudut Bahasa Dan Terminologi	31

2.2.2	<i>Sab'at al-Aḥruf</i> Dari Sudut Bahasa Dan Terminologi	38
2.2.3	<i>Al-Qiraat</i> Dari Sudut Bahasa Dan Terminologi	52
2.2.4	<i>Al-Qurra'</i> Dari Sudut Bahasa Dan Terminologi	56
2.3	Ulasan Perkaitan Antara <i>Al-Quran, Sab'at al-Aḥruf, Qiraat</i> Dan <i>Qurra'</i>	58
2.3.1	Perkaitan Antara <i>al-Quran, Sab'at al-Aḥruf</i> Dan <i>Qiraat</i>	58
2.3.2	Penggunaan Lafaz <i>Qurra'</i> dan Terminologi	66
2.3.3	Hikmah Penurunan <i>Al-Quran</i> Dengan 'Aḥruf Sab'ah' Dan Kepentingan Kepelbagaian <i>Qiraat</i>	68
2.4	Evolusi Perkembangan Ilmu <i>al-Qiraat</i>	69
2.4.1	<i>Qiraat</i> Pada Zaman Nabi s.a.w	71
2.4.2	<i>Qiraat</i> Pada Zaman Sahabat	74
2.4.3	Dan Selepas Tabiin	76
2.5	Penerimaan <i>Qiraat</i> Sebagai Mutawatir	83
2.5.1	Sejajar Dengan Bahasa Arab	84
2.5.2	Mengikut Rasm Mushaf Uthmani	97
2.5.3	Sanad Mutawatir Dan Sahih	105
2.6	Kesimpulan	115

BAB 3: QIRAAT MUTAWATIR DAN KESANNYA KEPADA HUKUM FIQH

3.1	Pendahuluan	118
3.2	Definisi Fiqh Islami	
3.2.1	Fiqh Islami dari Sudut Bahasa	121
3.2.2	Fiqh Islami: Perkembangan Sebelum, Permulaan dan Selepas Islam	123
3.3	Pengkategorian Perbezaan Pada <i>Qiraat</i> Dan Fiqh	
3.3.1	Pengkategorian Khilaf Pada <i>Qiraat</i>	125
3.3.2	Pengkategorian Khilaf Pada Fiqh	128
3.3.3	Perbezaan Antara Khilaf ' <i>Farsh al-Huruf</i> ' Pada <i>Qiraat</i> Dan Khilaf Hukum Pada Fiqh	128
3.3.4	Faktor Sebab-Sebab Khilaf Pada <i>Qiraat</i> Dan Khilaf Pada Fiqh	131
3.3.5	<i>Tawjih</i> Dalam Ilmu <i>Qiraat</i>	132
3.4	Peranan Dan Kesan <i>Qiraat</i> Dalam Mencorakkan Fiqh Mazhab Empat	
3.4.1	<i>Qiraat</i> Menyerlahkan Kepelbagaian Bacaan dan Keanjalan Hukum Fiqh Yang Harmoni Dalam Bermazhab.	134
3.4.2	<i>Qiraat</i> Menambahkan Percambahan Ilmu Fiqh kalangan Fuqaha'	136
3.4.3	<i>Qiraat</i> Meningkatkan Pemahaman Dalam Ayat-ayat Fiqh	136

3.5	Pengertian <i>Farsh al-Huruf</i> Dan <i>Usul Qiraat</i>	137
3.6	Perbandingan Bentuk-bentuk Qiraat Berdasarkan <i>Farsh al-Huruf</i> Dalam Ayat-ayat Fiqh	139
3.6.1	Faktor-Faktor Kesan Qiraat Yang Membawa Kepada Perubahan Makna Dan Hukum Fiqh.	140
3.6.2	Bahagian Yang Membawa Kesan Kepada Peluasan Makna Pada Fiqh	141
3.6.2.1	Permasalahan Pemberian Mut'ah Kepada Isteri	141
3.6.2.2	Permasalahan Penetapan Waktu Qiyamul lail	144
3.6.2.3	Permasalahan Pelaksanaan Sumpah Lian	148
3.6.2.4	Permasalahan Muamalah Riba	152
3.6.3	Bahagian Yang Membawa Kesan Perbezaan Hukum Fiqh Kalangan Fuqaha	157
3.6.3.1	Permasalahan Pengambilan Maqam Ibrahim a.s sebagai Tempat Solat	157
3.6.3.2	Permasalahan Tempoh Ketetapan Haid Sebelum Bersetubuh	161
3.6.3.3	Permasalahan Aturan Pengambilan Wuduk	169
3.6.3.4	Permasalahan Wuduk Yang Terbatal Disebabkan Bukan Mahram	178
3.7	Perkaitan Qiraat Dan Kesannya Kepada Hukum fiqh dalam Kalangan Fuqaha Mazhab Empat	188
3.7.1	Gambarajah Keselarian Hukum Fiqh Berdasarkan Kepelbagaian <i>Qiraat</i>	190
3.7.2	Penghuraian Perbezaan Bentuk <i>Qiraat</i> , Peranan, Perkaitan Dan Kesannya Kepada Hukum Fiqh	194
3.7.3	Perkaitan Bacaan <i>Qiraat</i> Yang Diamalkan Fuqaha Dengan Hukum Fiqh Yang Diinstibatkan.	203
3.8	Kesimpulan	212

BAB 4: PERKEMBANGAN ILMU *QIRAAT* DAN KELAHIRAN ILMUWAN ISLAM DI TERENGGANU

4.1	Pengenalan	214
4.2	Perkembangan Islam Seiringan Dengan Ilmu <i>Qiraat</i>	214
4.2.1	Sejarah Kemasukan Islam Di Terengganu	218
4.2.2	Perkembangan Ilmu Agama Di Terengganu	222
4.3	Penghayatan Agama Dalam Masyarakat Islam Terengganu Khususnya al-Quran	225
4.3.1	Tradisi Pengajian al-Quran Yang Diterapkan Dalam Masyarakat	228

4.3.2	Penekanan Pengajian Ilmu al-Quran Dalam Kalangan Masyarakat Islam Terengganu	230
4.4	Terengganu Dan Pusat Tradisi Pengajian Ilmu <i>Qiraat</i>	233
4.4.1	Pengajian Tidak Formal	235
4.4.2	Pengajian Secara Formal	243
4.4.3	Populasi Ilmuwan Islam Di Masjid, Jabatan Agama, Sekolah Agama, Institut Dan Institusi Pengajian Di Terengganu	258
4.4.4	Kesimpulan	259
4.5	Perkembangan Ilmu <i>Qiraat</i> Di Malaysia Secara Umum Dan Di Terengganu Secara Khusus	260
4.5.1	Perkembangan Ilmu <i>Qiraat</i> Di Malaysia Secara Umum	261
4.5.2	Perkembangan Ilmu-ilmu Berkaitan <i>Qiraat</i> Di Institusi Pengajian Tinggi	265
4.5.3	Perkembangan Ilmu <i>Qiraat</i> Di Terengganu Secara Khusus	269
4.5.4	Ulasan Perkembangan Dan Pembangunan Pengajian al-Quran Dan <i>Qiraat</i> Di Terengganu	274
4.6	Pengajian <i>Qiraat</i> Di Institusi Pengajian Terengganu	278
4.6.1	Penawaran subjek <i>Qiraat</i> Peringkat Sijil Shahadah Dan Diploma Di Institut al-Quran Di Marang (IQT)	279
4.6.2	Penawaran Subjek <i>Qiraat</i> Peringkat Diploma Di Institut Pengajian Islam (INSPI) di Kemaman	281
4.6.3	Penawaran Subjek <i>Qiraat</i> Peringkat Diploma Dan Ijazah Di UniSZA, Kuala Terengganu	282
4.6.4	Ulasan Penawaran Kursus Yang Ditawarkan	283
4.7	Kelahiran Ilmuwan Islam Dan Masakini	286
4.7.1	Sumbangan Ilmuwan Islam Dalam Perkembangan <i>Qiraat</i>	287
4.7.2	Ke Arah Pemantapan Melahirkan Ilmuwan Islam Dalam Ilmu <i>Qiraat</i>	289
4.8	Kesimpulan	294

BAB 5: ANALISIS PENGETAHUAN *QIRAAT MUTAWATIR* KEPADA HUKUM FIQH DAN PENDEDAHANNYA DALAM KALANGAN ILMUWAN ISLAM DI TERENGGANU

5.1	Pengenalan	297
5.2	Tatacara Kajian Lapangan	299
5.2.1	Prosedur Edaran Soal Selidik	301
5.2.2	Tempat Dan Sampel Kajian	302
5.3	Analisis Soal Selidik	303
5.3.1	Analisis Data Demografi Responden	304
5.3.1.1	Jantina	305
5.3.1.2	Umur	306

5.3.1.3 Pengkhususan Pengajian	306
5.3.1.4 Institusi Pengajian	308
5.3.1.5 Tahap Pengajian Tertinggi	309
5.3.1.6 Bidang Pekerjaan	309
5.3.1.7 Tempoh Perkhidmatan	310
5.4 Analisis Tahap Pengetahuan Responden Dalam Ilmu <i>Qiraat</i>	311
5.4.1 Tahap Pengetahuan Responden Tentang Epistemologi <i>Qiraat</i>	315
5.4.2 Tahap Pengetahuan Responden Tentang Khilaf <i>Qiraat</i>	320
5.4.3 Tahap Pengetahuan Responden Tentang Perkaitan <i>Qiraat</i>	326
5.4.4 Tahap Pengetahuan Responden Tentang Kesan <i>Qiraat</i> Pada Hukum Fiqh	330
5.4.5 Tahap Pengetahuan Responden Tentang Pertalian Bacaan <i>Qiraat</i> Fuqaha Pada Hukum Fiqh	336
5.5 Analisis tahap Pendedahan Responden Dalam Ilmu <i>Qiraat</i>	344
5.5.1 Tahap Pendedahan Responden Mengenai Cara Perolehan Ilmu <i>Qiraat</i>	346
5.5.2 Tahap Pendedahan Responden Mengenai Maklumat <i>Qiraat</i>	349
5.5.3 Tahap Pendedahan Responden Berkaitan Aspek Khilaf, Peranan, Perkaitan Dan Pertalian <i>Qiraat</i> Pada Ilmu Fiqh	352
5.5.4 Tahap Pendedahan Ilmuwan Islam Tentang <i>Qiraat</i>	356
5.6 Hubungan Antara Faktor Demografi Dengan Pengetahuan Dan Pendedahan Dengan Pengetahuan Dan Pendedahan Dari aspek Perkaitan dan Kesan <i>Qiraat</i> Kepada Hukum Fiqh (Annova)	359
5.6.1 Takhasus Pengajian	360
5.6.2 Tahap Pengajian	367
5.7 Faktor Kekeliruan Dan Cara Penyelesaian	373
5.8 Kesimpulan	380
BAB 6: RUMUSAN DAN CADANGAN	
6.1 Pengenalan	382
6.1.1 Rumusan berkaitan disiplin ilmu <i>Qiraat</i>	382
6.1.2 Rumusan Berkaitan Intipati Ilmu <i>Qiraat</i>	383
6.1.3 Rumusan Berkaitan Perkembangan <i>Qiraat</i> di Terengganu Dan Pendedahannya.	384
6.1.4 Rumusan Berkaitan Analisis Data Pengetahuan Dan Pendedahan Berkaitan <i>Qiraat</i>	387
6.2 Sumbangan Atau Penemuan Baharu Kajian	389
6.2.1 Sumbangan Atau Penemuan Baru Terhadap Pada Disiplin Ilmu	389
6.2.2 Sumbangan Atau Penemuan Baru Terhadap Penuntut Ilmu	390

Dan Komuniti Ilmuwan Islam

6.3	Saranan Atau cadangan	391
6.4	Kesimpulan	402
	RUJUKAN	404
	LAMPIRAN A	424
	LAMPIRAN B	426
	LAMPIRAN C	433

SENARAI JADUAL

- Jadual 3.1: Jadual Bacaan *Qiraat*, Perkaitan, Peranan Dan Keselarian Perbezaan *Qiraat* Pada Hukum Fiqh Islami
- Jadual 3.2: Contoh-contoh *Qiraat* Pada Ayat Quran Fiqhiyyah Yang Membawa Implikasi Pada Hukum Fiqh
- Jadual 3.3: Contoh-contoh *Qiraat* Pada Ayat Quran Fiqhiyyah Yang Tiada Implikasi Pada Hukum Fiqh
- Jadual 3.4: Perkaitan Bacaan *Qiraat* Yang Diamalkan Fuqaha Dengan Hukum Fiqh Yang Diinstibatkan
- Jadual 4.2: Keluasan Negeri Terengganu Mengikut Daerah
- Jadual 4.3: Jumlah Penduduk Terengganu Mengikut Daerah
- Jadual 4.4: Jumlah Penduduk Terengganu Mengikut Etnik
- Jadual 4.5: Jumlah Masjid Utama Di Terengganu
- Jadual 4.6: Senarai Sekolah Agama Yang Terdapat Di Terengganu
- Jadual 4.7: Senarai Imtiaz Yang Terdapat Di Terengganu
- Jadual 4.8 : Jadual Populasi Ilmuwan Islam Di Terengganu
- Jadual 4.9: Subjek Qiraat Ilmi Shahadah Tahfiz al-Quran (Sijil) di IQT
- Jadual 4.10: Penawaran Penawaran Kursus Pengajian Teras (*Qiraat*) Diploma IQT
- Jadual 4.11: Penawaran Kursus Syukbah *Qiraat* Diploma Tahfiz al-Quran Wal Qiraat IQT
- Jadual 4.12: Penawaran Kursus *Qiraat* Bagi Program Diploma Dakwah INSPI
- Jadual 4.13: Penawaran Subjek Dan Kursus Berkaitan *Qiraat*.
- Jadual 4.14: Penawaran Kursus *Qiraat* Program Diploma UniSZA
- Jadual 4.15 : Penawaran Kursus *Qiraat* Bagi Program Sarjana Muda al-Quran & al-Sunnah (*Qiraat*)
- Jadual 5.1: Jantina
- Jadual 5.2 : Kategori Umur
- Jadual 5.3 : Pengkhususan Pengajian
- Jadual 5.4: Tempat Pengajian
- Jadual 5.5: Tahap Pendidikan
- Jadual 5.6: Sektor Pekerjaan
- Jadual 5.7: Tempoh Perkhidmatan
- Jadual 5.8: Interpretasi skor min pengetahuan tentang pengetahuan kalangan Ilmuwan Islam Mengenai *Qiraat*
- Jadual 5.9 : Jadual Taburan Skor Min Dan Sisihan Piawai Bagi Lima Indikator
- Jadual 5.10: Jadual Skor Min Dan Sisihan Piawai Epistimologi Qiraat
- Jadual 5.11: Jadual Peratusan Dan Kekerapan Tahap Pengetahuan Epistimologi Berkaitan *Qiraat*
- Jadual 5.12: Interpretasi Compute Min_Pengetahuan Berkaitan Epistimologi *Qiraat*
- Jadual 5.13: Jadual Skor Min Dan Sisihan Piawai Khilaf *Qiraat*
- Jadual 5.14: Jadual Peratusan Dan Kekerapan Tahap Pengetahuan Tentang Khilaf *Qiraat*
- Jadual 5.15: Interpretasi Compute Min_Pengetahuan Berkaitan Khilaf *Qiraat*
- Jadual 5.16: Tahap Pengetahuan Tentang Peranan *Qiraat*

- Jadual 5.17: Interpretasi Compute Min Pengetahuan Berkaitan Peranan *Qiraat*
- Jadual 5.18: Jadual Skor Min Dan Sisihan Piawai Perkaitan *Qiraat* Pada Hukum Fiqh
- Jadual 5.19 : Tahap Pengetahuan Perkaitan *Qiraat* Pada Hukum Fiqh
- Jadual 5.20: Interpretasi Compute Min_Pengetahuan Perkaitan *Qiraat* Pada Hukum Fiqh
- Jadual 5.21: Skor Min Dan Sisihan Piawai Pertalian Bacaan *Qiraat* Fuqaha Pada Hukum Fiqh
- Jadual 5.22: Tahap Pengetahuan Tentang Pertalian Bacaan *Qiraat* Fuqaha Pada Hukum Fiqh
- Jadual 5.23: Interpretasi Compute Min_Pengetahuan Pertalian Bacaan *Qiraat* Fuqaha Pada Hukum Fiqh
- Jadual 5.24: Taburan Skor Min Dan Sisihan Piawai Item-Item Dalam Bahagian III
- Jadual 5.25: Taburan Min Bagi Item-item Cara Perolehan Ilmu
- Jadual 5.26: Pendedahan Cara Perolehan Responden Berkaitan *Qiraat*
- Jadual 5.27: Taburan Min Bagi Item-item Cara Perolehan Ilmu
- Jadual 5.28: Pendedahan Maklumat *Qiraat* Pada Kalangan Ilmuwan Islam
- Jadual 5.29: Taburan Min Bagi Item-Item Berkaitan Aspek Khilaf, Peranan Dan Pertalian *Qiraat* Pada Ilmu Fiqh
- Jadual 5.30: Tahap Pendedahan Aspek Khilaf, Peranan, Perkaitan Dan Pertalian *Qiraat* Pada Ilmu Fiqh
- Jadual 5.31: Taburan Min Bagi Item-Item Berkaitan Pendedahan Ilmuwan Islam Tentang *Qiraat*
- Jadual 5.32: Jadual Tahap Pendedahan Ilmuwan Islam Tentang *Qiraat*
- Jadual 5.33: Perbezaan Pengetahuan Dan Pendedahan Responden Berdasarkan Takhasus Pengajian
- Jadual 5.34: Perbezaan Pengetahuan dan Pendedahan Bagi Setiap Bidang Takhasus Pengajian
- Jadual 5.35: Perbezaan Pengetahuan Dan Pendedahan Responden Berdasarkan Tahap Pengajian
- Jadual 5.36: Perbezaan Pengetahuan dan Pendedahan Bagi Setiap Tahap Pengajian
- Jadual 5.37: Faktor Utama Kekeliruan Menyebabkan Kekeliruan Mengenai *Qiraat Mutawatirah* Terutama Perkaitannya Pada Hukum Fiqh.
- Jadual 5.38: Peratusan Dan Kekekapan Kalangan Ilmuwan Islam Tidak Memahami Pertalian Antara al-Quran, *Sab'ah al-Ahruf* dan *Qiraat*.
- Jadual 5.39: Peratusan Dan Kekekapan kalangan Ilmuwan Islam Tidak Mengetahui Perkaitan *Qiraat* Pada Disiplin Ilmu Islam Yang Lain
- Jadual 5.40: Peratusan Dan Kekekapan Kalangan Ilmuwan Islam Tidak Mengetahui Peranan Sebenar *Qiraat* Pada Hukum Fiqh.
- Jadual 5.41: Peratusan Dan Kekekapan kalangan Ilmuwan Islam Tidak Mengetahui Perkaitan Sebenar Antara *Qiraat* Yang Dibaca Fuqaha Dengan Hukum Fiqh Dalam Mazhab.

Jadual 5.42: Anda bersetuju bahawa perlu dilakukan suatu perubahan holistik dalam pengajaran dan pembelajaran *Qiraat* di setiap tahap pengajian.

Jadual 5.43: Anda bersetuju perlu diwujudkan sebuah institusi khusus ataupun pusat penyelidikan khas, bertanggungjawab melakukan penyelidikan dan kajian demi mengembangkan ilmu al-Quran terutama *Qiraat*.

SENARAI GAMBAR RAJAH

Gambar Rajah 3.1: Peranan *Qiraat* Pada Hukum Fiqh

Gambar Rajah 3.2: Urutan Perkaitan Antara *Qiraat*, *Qurra* Dengan Fiqh Fuqaha

Gambar Rajah 4.1: Peta Negeri Terengganu

Gambar Rajah 4.2:Perkembangan Dan Pembangunan Pengajian al-Quran Dan *Qiraat* Di Terengganu

Gambar Rajah 5.1: Pengetahuan Perkaitan *Qiraat* Dengan Ilmu Islam Lain Dari Aspek Takhasus Pengajian

Gambar Rajah 5.2: Pengetahuan Kesan *Qiraat* Pada Hukum Fiqh Dari Aspek Takhasus Pengajian

Gambar Rajah 5.3: Pendedahan Cara Perolehan Ilmu *Qiraat* Dari Aspek Takhasus Pengajian

Gambar Rajah 5.4: Graf Pengetahuan Perkaitan *Qiraat* Dengan Ilmu Islam Lain Dari Aspek Tahap Pengajian.

Gambar Rajah 5.5: Graf Pengetahuan Kesan *Qiraat* Pada Hukum Fiqh Dari Aspek Tahap Pengajian.

Gambar Rajah 5.6: Graf Pendedahan Cara Perolehan Ilmu *Qiraat* Pada Hukum Fiqh Dari Aspek Tahap Pengajian.

SENARAI TRANSLITERASI

a. HURUF

Huruf Arab	Huruf Latin	Contoh	Transliterasi
ء	'	تأليف	Ta'lif
ب	B	بيروت	Bayrūt
ت	T	تعليم	Ta'lim
ث	Th	ثورة	Thawrah
ج	J	جماعة	Jamā'ah
ح	H	حديث	Ḥadīth
خ	Kh	خلدون	Khaldūn
د	D	دار	Dār
ذ	Dh	ذيات	Dhiyād
ر	R	رسالة	Risālah
ز	Z	زيارة	Ziyārah
س	S	سيرة	Sīrah
ش	Sh	شريف	Sharīf
ص	Ṣ	صف	Ṣaf
ض	Ḍ	ضابط	Ḍābit
ط	Ṭ	طارق	Ṭāriq
ظ	Ẓ	ظلال	Ẓilāl
ع	'	عهد	'Ahd
غ	Gh	غاية	Gḥāyah
ف	F	فكر	Fikr
ق	Q	قصور	Qusūr
ك	K	كتاب	Kuttāb
ل	L	لسان	Lisān
م	M	مسجد	Masjid
ن	N	نظرية	Nazariyyah
و	W	وصل	Waṣala

b. VOKAL PENDEK

Huruf Arab	Huruf Latin	Contoh	Transliterasi
-----َ-----	A	قنت	Qanata
-----ِ-----	I	شرب	Shariba
-----ُ-----	U	جمع	Jumi'a

c. VOKAL PANJANG

Huruf Arab	Huruf Latin	Contoh	Transliterasi
أ / آ	Ā	أحيأ	Bāb/Iḥyā'
ي	Ī	تجدید	Tajdīd
و	Ū	علوم	'Ulūm

d. DIFTONG

Huruf Arab	Huruf Latin	Contoh	Transliterasi
و	Aw	قول	Qawl
ي	Ay	غير	Ghayr
ي	iyy / ī	عربي	'Arabiyy atau 'arabī (di akhir kalimah)
و	uww / ū	عدو	'Aduww atau 'adū (di akhir kalimah)

Catatan: Istilah sesuatu perkataan yang berasal daripada perkataan bahasa Arab tetapi telah menjadi sebutan Melayu dieja mengikut perkataan bahasa Melayu seperti

perkataan ulama, ilmiah, hadith dan lain-lain. Penulisan tesis ini dibuat berpandukan panduan penulisan terkini 2015 yang di keluarkan oleh Universiti Malaya.

SENARAI SIMBOL DAN SINGKATAN

KEPENDEKAN		
No	Kependekan	Kepanjangan
1	a.s	‘Alayh Salam
2	bil.	Bilangan
3	c.	Cetakan
4	Dr.	Doktor
5	ed.	Edit
6	et. Al	Lain-lain pengarang bersama
7	Hij	Hijrah
8	h.	halaman
9	Ibid.	Ibedm, rujukan pada tempat yang sama
10	j.	Jilid/juzuk
11	op.cit.	Opera Citato, dalam karya yang dirujuk sebelumnya
12	r.a	Radiya Allah ‘Anh/‘Anha
13	S.A.W	Salla Allah Alayh Wa Sallam
14	S.W.T	Subhanahu wa Ta‘ala
15	t.t	Tanpa tahun
16	t.t.p	Tanpa tempat penerbit
17	Terj	Terjemahan
18	W.	Wafat
19	no.hadith	Nombor hadith
20	Jum.Hadith	Jumlah Hadith
21	Per.Mut	Perkataan Mutashabihat
22	Jum.Had	Jumlah Hadith
23	Bil.Had	Bilangan Hadith
24	UniSZA	Universiti Sultan Zainal Abidin
25	UMT	Universiti Malaysia Terengganu

26	UKM	Universiti Kebangsaan Malaysia
27	UIAM	Universiti Islam Antarabangsa
28	USIM	Universiti Sains Islam Malaysia
29	UNSIQ	Universitas Sains Ilmu Al-Quran
30	KUSZA	Kolej Ugama Sultan Zainal Abidin
31	KUIS	Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor
32	KUIN	Kolej Universiti Insaniah
33	IQT	Institut al-Quran Terengganu
34	IIQ	Institut Ilmu Al-Quran
35	IPTIQ	Institut Perguruan Tinggi Ilmu Al-Quran
36	PIQ	Pesantren Ilmu Al-Quran
37	MTANT	Maahad Tahfiz al-Quran Negeri Terengganu
38	MARPA	Markaz Pengajian Agama Islam
39	JHEAT	Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Terengganu
40	YIT	Yayasan Islam Terengganu
41	JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
42	DHK	Dewan Hufaz Kebangsan